

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inserati do 30 petič do Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, od 100 do 300 vrst do Din 3.—, večji inserati po vrsti Din 4.—, Popust po dogovoru. Inseratni davek posebej. — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 12, za inozemstvo Din 25.—, Rokopis: se ne vračajo.

Uredništvo in upravnništvo
Ljubljana, Knaflcova ul. 5
Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

PODRUŽNICE:
MARIBOR, Grajski trg 8. — — — CELJE, Kocenova ulica 2. — Tel. 190.
NOVOMESTO, Ljubljanska cesta, tel. št. 26. — — — JESENICE, Ob kolodvoru 101. — — —
Račun pri post. ček. zavodu v Ljubljani št. 10.351

PONESREČEN ATENTAT NA TARDIEUA

Pri Montreau je skočil s tira vlak, s katerim bi se imel peljati Tardieu 7 oseb ubitih, 5 težko ranjenih

Pariz, 2. junija. Včeraj se je pripetila velika železniška nesreča na progi Pariz — Marseille. Brzovlak, ki vozi na tej progi, se je 100 metrov pred postajo Montreau iztril. Prva dva vagona sta popolnoma razbita. Izpod ruševin so potegnili sedem mrtvih in pet težko ranjenih. Enega potnika, ki se je mudil v času nesreče na stranišču, je docela zmečkalo, tako da njegovega trupla še niso mogli spraviti izpod razvalin. Oba razbita vagona sta se tako zarila drug v drugega, da so morali posamezne dele razžagati in odstraniti treho. Stanje ranjenecv je zelo resno.

Po eni verziji je nesreča posledica vedenja teresa, po objavi železniške uprave pa je nastala katastrofa vsled tega, ker je bil na istem tiru majhen vagonček, kakršnega uporabljajo železniški delavci za prevažanje orodja in materiala.

Minister za delo Pernot je popoldne sam prisel na lice mesta, po natančnem ogledu terena in po proučevanju podatkov, ki mu jih je predložila železniška uprava, je minister izjavil, da mu je nepojmljivo, kako so mogli delavci pustiti vagonček na tiru, čeprav so vedeli, da pride v tem času brzovlak. Izrazil je sum, da gre za neke vrste sabotažo in namerno povzročitev katastrofe. Pozneje je minister Pernot posetil v bolnici ranjenecv ter jim izrazil kakor tudi sorodnikom smrti žrtve nesreče v imenu vlade sožalje.

Pariz, 2. junija. Kakor poročajo, je bil izvršen pri Montreauju na ekspresni vlak, s katerim bi se imel peljati ministrski predsednik Tardieu, atentat. Le slučajno se je zahvaliti, da ni postal ministrski predsednik žrtev tega zločina. Neznanci so položili na tir, po katerem je vozil ekspres na rivijero, neko oviro. Vlak, ki je vozil s 50 milijami hitrosti na uro, je zaradi tega skočil s tira. Pri tem se je prevrnil stroj in so se razbili trije železniški vozovi. Oblasti so uvedle obširno preiskavo. Osumljeni so neki inozemski agitatorji, da so udeleženi pri tem atentatu. Dejstvo, da so iztrili napačen vlak, je pripisovati zgolj slučaju, ker se je Tardieu že s prejšnjim vlakom odpeljal v Dijon, o čemur atentatorji niso vedeli.

Montreau, 2. junija. Preiskava o včerajšnji nesreči brzovlaka je ugotovila, da je nastala nesreča zaradi tega, ker je bil postavljen počez čez tir mal železniški vozček, kakršnega uporabljajo delavci za prevoz orodja in mate-

rijala. Če bi bil vozček stal na tiru, bi ga bila lokomotiva brzovlaka bržkone odbila ali pa porivala pred seboj. Iz dejstva — da je od takrat, ko so delavci zapustili delo, pa do nesreče brzovlaka pasiralo isto mesto 15 drugih vlakov brez nesreče, sklepajo, da gre za atentat na brzovlak. Očividno je, da je nekdo namenoma postavil vozček počez čez tir, da bi povzročil nesrečo. To domnevo tem bolj potrjuje dejstvo, da se je nameraval ministrski predsednik Tardieu peljati prvotno s ponesrečenim brzovlakom, pa še le v zadnjem trenutku se je odločil za drug vlak, s katerim se je peljal na včerajšnje zborovanje v Dijon. »Matin« piše, da je preiskava dognala, da gre za atentat na Tardieua. Atentatorji so skušali porušiti tudi železniški most nedaleč od kraja nesreče na ta način, da so spustili proti mostu s težkim kamenjem naloženi splav misleč, da se bo zadel v steber mostu in ga poškodoval tako, da bi bila nesreča brzovlaka neizogibna. Splav pa je šel mimo stebra in se je malo nižje zaletel v neko pečino in razbil. »Figaro« piše, da kažejo vsi znaki, da gre za čin komunistov.

Nezgodna „Zeppelina“ v New Yorku

Pri pristanku je vihar dvignil z zrakoplovom vred 15 vojakov na vrh visoko v zrak — En vojak težko ranjen

New York, 2. junija. Pri pristanku zrakoplova »Grof Zeppelin« na letališču v Lakehurstu se je pripetila težja nesreča. Zrakoplov je pristal v soboto ob 7.30 ameriškega časa. Na letališču je pričakovala zrakoplov ogromna množica. Vojaštvo, ki je bilo pripravljeno za pomoč pri pristanku, je le s težavo zadrževalo ljudi, da niso vdrli na letališče, ko se je začel zrakoplov spuščati. Manevriranje zrakoplova je bilo zelo pretno in kmalu je bila glavna gondola pri tleh. Vojaši so prišli za spuščene vrvi in hoteli zrakoplov potegniti v hangar. Nenadoma pa je nastal silen vihar. Vojaštvo je nekaj časa še držalo zrakoplov pri tleh, končno pa je omagalo. V hipu je vihar zagrabil zrakoplov in ga postavil skoraj navpič. Petnajst mornarjev, ki se je še vedno oprijemalo vrvi in skušalo pritegniti zrakoplov k zemlji, je vihar z zrakoplovom vred dvignil kakih 15 metrov visoko v zrak, tako da so obviseli na vrhovi prosto v zraku. Med gledalci je nastala panika, ki se je še povečala, ko so začeli v zraku viječi mornari drug za drugim popuščati vrvi in padati na tla. Eden je padel tako nesrečno, da je obležal s polomljenimi udmi nezavesten in so ga morali prapeljati v bolnico, kjer se bori s smrtjo. Ostali mornari so dobili le lažje poškodbe. Po enournem napornem prizadevanju se je končno posrečilo spraviti zrakoplov v hangar.

Požar v osebnem vlaku

45 oseb zgorelo v plamenih, 22 težko ranjenih

Moskva, 2. junija. Komisar za promet potrjuje sedaj uradno, da je nedavno v osebnem vlaku na progi Moskva — Kursk v bližini Gavrilova izbruhnil požar. Pri katerem je 45 oseb prišlo ob življenje, 22 pa jih je bilo težko ranjenih. Potniki so skušali priti iz

gorečega vagona, kar jim pa ni uspelo, ker so bila vrata zaklenjena. Po istem sporočilu komisarija za promet je nesreča nastala, ker je neki kmet razlil steklenico z bencinom ter nato iz neprevidnosti vrgel na tla gorečo vžgalico.

Preosnova angleške vlade

Na sestanku Macdonalda z vodilnimi državniki je bila sklenjena temeljita preosnova delavske vlade

London, 2. junija. Kakor poročajo, je ministrski predsednik Macdonald konferiral včeraj s Snowdenom, lordom Arnoldom in drugimi. Sestanek je trajal izredno dolgo. Na seji je bil došen sporazum o temeljiti rekonstrukciji sedanega kabineta. Kakor menijo tukajšnji politični krogi, bo priznano levemu krilu delavske stranke v ministstvu večje zastopstvo. Glede na resni položaj vprašanja brezposelnosti se je delavska vlada odločila na pritisk radikalnejših krogov za radikalne

ukrepe proti brezposelnosti. Kakor domnevajo, bo rekonstrukcija kabineta izvršena v najkrajšem času. Angleški politični krogi so menila, da bi bila vladna kriza v trenutku, ko stoji Anglija pred važnimi mednarodnimi problemi, neprijetna in da bi škodila prestižu vlade. Zato so tudi opozicijske stranke do gotove mere pripravljene sodelovati z delavsko vlado pri reševanju problemov, ki so važni za britanski imperij.

Pred demisijo japonske vlade

Spor zaradi pomorske razorožitvene pogodbe — Japonski admiralni štab proti londonski pogodbi

London, 2. junija. Po poročilu lista »Exchange Telegraph« iz Tokija so se vsi člani admiralnega štaba izjavili solidarni z admiralom Katom v obsojdi londonske razorožitvene pogodbe. Odstop mornariškega ministra, ki je izdal navodila za japonsko delegacijo v Londonu, je neizbežen. Glede na resnost nestransko političnega položaja, ki je nastal zaradi razorožitvenega konflikta, se v kratkem pričakuje demisijska ce-

lokupne vlade, ki je bila doslej solidarna z mornariškim ministrom.

V angleških konservativnih krogih so z velikim zadovoljstvom sprejeli vesti iz Tokija, ki se smatrajo za dokaz, kako je potrebno, da se dogodki na londonski pomorski konferenci razčisti s parlamentarno anketo, še preden bo spodnja zbornica zavzela svoje končno veljavno stališče glede na ratifikacijo londonskega dogovora.

Panika italijanskih emigrantov

Pariz, 2. junija. Kakor javlja »Intransigeant«, so zadnji borbeni govori Mussolinija imeli svoj vpliv tudi na italijanske emigrante v Franciji. Med temi je, kakor se zdi, izbruhnila pravcata panika, ker je vsak od njih pričakoval poziv k mobilizaciji. V Marseillesu, kjer živi približno 100.000 Italijanov, se je število predlogov za naturalizacijo v zadnjih dneh zelo povečalo. Nič manj kot 10.000 oseb je po Mussolinijevih govorih vložilo prošnje za naturalizacijo.

Izgredi v Indiji

Bombay, 2. junija. Včeraj je okrog 15.000 dobrovoljcev napadlo angleška solna skladišča v Dalabaru. Napadalci so prešli policijski kordon in bi bili skladišče docela uničili, da ni prišlo na pomoč vojaštvo, ki je uporabilo orožje. Pri spopadu je bilo 20 ljudi ranjenih, 50 pa so jih aretirali. Dvoje skladišč so napadali; uničili in razdejali.

Pariz, 2. junija. AA. »Havas« poroča iz Pešavara v Indiji, da je bilo pri včerajšnjih izgredih ujetih sedem oseb in devet ranjenih.

Banditstvo v Chicagu

New York, 2. junija. Iz Chicaga poročajo, da se tam zopet pojavljajo drzni banditi, ki pri belem dnevu napadajo svoje žrtev in nasploh. Včeraj popoldne se je pripeljal pet banditov z avtomobilom pred hotel »Manning«. Ko se je avtomobil ustavil, so namerili strojnico, ki so jo pripeljali s seboj, skozi okno jedilnice in začeli streljati na neko skupino. Štirje moški so bili ubiti, neka ženska in neki moški pa težko ranjeni. Banditi so se nato z avtomobilom naglo odpeljali in brez sledu izginiti. Domneva je, da gre za obračun med dvema sovražnima zločinskima skupinama.

Chicago, 2. junija. AA. Neznani banditi so vdrli v vlak, ki je prihajal iz Los Angelesa ter izropali potnike in kinematografske umetnike. Med izropanimi je tudi kinematografska lepota Marion Nixon.

Zgodovinske najdbe v Carigradu

Carigrad, 2. junija. V serajski četrti so našli staro cisterno iz dobe cesarja Justinijana. Cisterna je ohranjena še zelo dobro ter je v nje 6 m visoko vode. Sedaj so okolično vodnjaka očišči ter napravili prostor dostopen za turiste.

Newyork šteje 6,150.000 prebivalcev

Newyork, 2. junija. Po poročilu »Herald Tribune« znaša število prebivalstva v Newyorku 6.150.000 oseb, tako, da je naraslo od zadnjega ljudskega štetja l. 1920 za pet milijonov prebivalcev.

Nov zakon o kolonizaciji

Beograd, 2. junija. Minister za kmetijstvo dr. Stanko Šibenik je izjavil novinarjem, da se v ministstvu forsira delo za sestavo novega zakona o naseljevanju južnih krajev. Izpremenjen bo ves sistem naseljevanja. Za olajšanje življenja naseljenecv bo zakon določal da dobi vsak kolonist za zgraditev hiše 10.000 Din podpore ter ves potrebni stavbeni les. O tej zadevi je minister danes konferiral tudi s predsednikom agrarne zajednice v Južni Srbiji, Vašo Šaletićem.

Velike aviatične svečanosti v Kragujevcu

Beograd, 2. junija. V petek je prisel v Kraljevo s posebnim letalom znani svetovni graditelj letal Louis, Breguet, lastnik največjih francoskih tovarn za letala. Prišel je, da se je udeležil včerajšnje svečanosti povodom izdelave prvega vojnega letala v naši domači tovarni v Kraljevu. Letalo tipa »Breguet XIX«, ki je bilo izdelano v Kraljevu je prvo letalo ki je izdelano doma. Vsi sestavni deli so domači produkt, počeni od motorja in propelerja do kril in vse armature. Svečanost se je vršila na vojaškem letališču.

Napredek bolgarskega narodnega gospodarstva

Sofija, 2. junija. AA. Ministrski svet je sprejel sklep, ki bo imel velik vpliv na trgovske razmere na Bolgarskem. Ministrstvo namerava ustanoviti dva nova kreditna zavoda za povečanje izvoza iz države. Na prihodnjih sejah se bo ta načelni sklep še natančneje izdelal.

V zvezi s tem je treba omeniti, da je novi minister za trgovino Mišajlov, ki je na glasu velikega strokovnjaka na gospodarstvenem polju, izdelal velik načrt za izboljšanje gospodarstva države. Da seznanji zainteresirane kroge s tem načrtom, je Mišajlov 27. t. m. začel celo vrsto konferenc z zastopniki vseh zbornic, druge konference pa pridejo na vrsto te dni ter so nanje povabljeni gospodarski interesi in društva.

Angleška imperijalna tiskovna konferenca

London, 2. junija. Danes so slovesno otvorili v Londonu četrti imperijalno tiskovno konferenco, ki bo trajala ves mesec junij.

Konferenca bo razpravljala o važnih vprašanjih, ki zanimajo častniškarska podjetja tako n. pr. o brzojavnih in brezničnih pristojbinah, o voznih olajšavah in o obširnejšemu poročevanju vesti iz dominijonov v angleškem časopisu.

Seareja francoskega instituta
DRANSKO GLEDALIŠČE
ČETRTAK, 2. JUNIJA OB 20. URI

Pristopajte k Vodnikovim družbi!

Romunski avtomobilisti v Beogradu

Beograd, 2. junija. Včeraj je bila v Aleksandrovi ulici zelo zanimiva tekma avtomobilskih klubov Jugoslavije in Rumunije. Avtomobilisti niso tekmovali v brzini, temveč v počasni vožnji, nenadnem prehodu iz počasne vožnje v največjo brzino in v drugih avtomobilskih umetnostih. Tekme so bile strogo kontrolirane in jim je prisostvovalo zelo odlično občinstvo, med njimi romunski ministri Mitileanu in Hade-torian, naš poslanik v Bukarešti Colak-Antić, predsednik jugoslovenskega Avtomobilnega kluba dr. Velizar Janković, predsednik ljubljanske sekcije Avtomobilnega kluba, predsednik zagrebške sekcije Avtomobilnega kluba Bošnjak in mnogi drugi ugledni gostje. — Srečje je bila na čast gostom v Avtomobilski prirejena zelo lepo uspeša soareja.

Ljudsko štetje v Albaniji

Tirana, 2. junija. Po vsej Albaniji se je vršilo ljudsko štetje. Vlada je odredila da na ta dan ne sme nihče zapustiti hiše. Goštine in kavarnarje so bile zaprte. Delo je popolnoma počivalo. Kljub tem stroгим ukrepom, ki se jih je posluševala tudi Turcija pri prvem ljudskem štetju v Albaniji, se po vseh vendarle mnogo oseb ni nopolalo, ker se boje, da bi jih pri tem zalotile oblasti in izročile sodiščem zaradi kazni nezakonzvanih dejanj. Po dosedanjem štetju so ugotovili okoli 833.000 prebivalcev, vendar uvažajo, da bo število doseglo milijon.

29 oseb utonilo

San. Monica (Kalifornija), 2. junija. Obalni parnik »Amecoa«, ki je bil poln izletnikov, se je v viharju potopil 2 km pred izlivom Tomanco Calvona, pri čemer je utonilo 29 oseb. Na krovu je bilo 59 oseb, večina udeležencev slavnosti odprtja smotnika podim itunakom.

Katastrofa se je zgodila zvečer. Parnik se je nagnil, narko so se vsi potniki pred velikim valom umaknili na drugo stran krova. Drugi val je zagrabil parnik z druge strani ter ga prevrnil. Nazli množni akcij se je posrečilo rešiti 30 oseb.

Ostavka romunskega ministra

Bukarešta, 2. junija. »Cuventul« poroča, da je minister Constantinescu podal ostavko. Minister je preteklo soboto odpotoval v Jassy in se ni več vrnil v Bukarešto. Ministrski predsednik Maniu ga je s kurirjem pozval, da bi se udeležil seje ministrskega sveta, narkar je minister Constantinescu podal pismo, v katerem prosi ministrskega predsednika, naj sprejme njegovo ostavko. V vladnih krogih upajo, da njegov korak ni končno veljaven.

Obsodba sicilijanskih komunistov

Rim, 2. junija. AA. Pred izrednim državnim sodiščem je bil završen proces proti komunistom iz Sicilije. En komunist je bil v kontumaciji obsodjen na 14 let, dva sta bila obsodjena na 2 leti, 9 obtožencev pa je bilo oproščenih.

Orkan porušil celo mesto

Las Vegas, (Nova Mehika), 2. junija. Strahovit tornado je včeraj skoraj popolnoma razdejalo mesto. Nad pol mesta je v razvalinah. Po dosedanjih ugotovitvah je bilo šest ljudi ubitih, nad 100 pa ranjenih. Škoda sega v milijone. Vihar je trajal samo pol ure, vendar pa je povzročil ogromno razdejavo.

Beograjski proces

Beograd, 2. junija. Pred državnim sodiščem so danes govorili dr. Ljubičić, ki zagovarja Štraka, dr. Orvić, ki zagovarja Mocnaja in dr. Obradović ter dr. Markotić, ki zagovarja Vesele in Margetića. Vsi zagovorniki predirajo za oprostitve obtožencev ali pa vsaj za milo sodbo, naglašajo, da so obtoženi vsi še zelo mladi.

Proslava Zrinjskega in Frankopana v Ozlju

Metlika, 2. junija. V Ozlju se je včeraj vršila običajna vsakoletna proslava hrvatskih narodnih mučenikov Zrinjskega in Frankopana. Uspela je izredno lepo. Iz Zagreba je prisel poseben vlak s člani društva Hrvatskega Zmaja ter družtev Petra Zrinjskega, Katarine Zrinjske in drugih. Tudi s slovenske strani je bil posej zelo velik in je proslavi skupno prisostvovalo skoraj 3000 ljudi. Po svečani službi božji so iz cerkve prenesli na grad relikvije obeh mučenikov. Popoldne je se vršila velika ljudska prireditev in je kot slavnostni govornik nastopil g. Milutin Mayer iz Zagreba. Zvečerimi vlaki so se udeleženci proslave razšli.

Iz policijske kronike

Ljubljana, 2. junija. Čudna nesreča se je pripetila v soboto popoldne na Celovski cesti. Miha Gašper, lin je v občestnem jarku kosil travo, mimo njega pa sta se na kolesu pripeljala Vinko Branko in France Lombar. V delo zatopljen Gašperlin ni opazil kolesarjev in je zamahnil s koso baš v trenutku, ko sta privozila mimo. Kosa je prerezala pnevmatiko, obroč je počil in oba kolesarja sta padla s kolesa. Branku se ni nič zgodilo, Lombar je padel na koso in se na nogi precej nevarno urezal. Morali so ga z rešilnim avtom prapeljati v bolnico. Nesrečo je pripisati zgolj naključju.

Policiji je prijavil trgovec Leopold Slak, da mu je v noči od 31. maja do 1. junija izginilo s stojnice pred Češkoslovaškim paviljonom na velesejmu 72 nožev, vrednih 500 Din. Kdo je tatvino izvršil, ni znano. — Posestniku Ivanu Zabajku iz Zapuž je nekdo na Pogačarjevem trgu odpeljal kolo znamke »Waffenrad«, vredno 1200 Din. — V stanovanje mesarskega pomočnika Ignaca Slaka, stanujočega v Hradskega vasi 48, se je splazil včeraj popoldne neznan tat in odnesel srebrno uro z verzičo v vrednosti 300 Din, njegovemu tovarišu pomočniku Valentinu Pečarju pa 150 Din vredno uro.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA.
Devize: Amsterdam 22.78, Berlin 13.5025 — 13.5325 (13.5175), Bruselj 7.9053, Budimpešta 9.8987, Curih 1094.4—1097.4 (1095.9), Dunaj 797.46—800.46 (798.96), London 275.21, Newyork 56.535, Pariz 222.06, Praga 167.55—168.35 (167.96), Trst 295.72—297.72 (296.72).
INOZEMSKA BORZA.
Curih. Beograd 9.125. — Pariz 20.2625. — London 25.1125. — Newyork 516.80. — Bruselj 72.12. — Milan 27.07115. — Madrid 62.90. — Berlin 123.33. — Dunaj 72.905. — Sofija 3.745. — Praga 15.325. — Varšava 58. — Budimpešta 90.325. — Bukarešta 3.07.

Proletarski glasniki o sebi in proletarijatu

Soditi, ali je proletarska umetnost ali je ni, je zdaj nemogoče

Ljubljana, 2. junija.

Ma malo anketo: Kaj delate, vaša dosežanja dela, ali obstoji proletarska umetnost, stiki med vami in proletarijatom? Nam pišite proletarski glasniki!

Odgovarjati na stavljena vprašanja, podajati izjave o gotovih stvarih ter pisati o samem sebi, je gotovo precej tragično. V eni ali dveh časopisnih kolonah je tudi nemogoče povedati vse, kar bi se moralo povedati, posebno pa je težko utemeljeno priznati ali pa odkloniti nekaj takega, kar se danes pojmuje pod imenom »proletarska umetnost«. Ni dvoma, da bi se prav o tem dale pisati debelo knjige (nekaj je pač že napisanega), razvijati globoke in idejne drzne misli ter zgrabit problem iz različnih vidikov, z gledišča in izkušenj proletarskega otroka, pa do zemeljskih razvedrov do vesoljstva.

Na prošnjo uredništva hočem napisati nekaj stavkov, a predvsem povedati, da se ne smatram za nikakrvega glasnika ter odklanjam vsakršno »apostolstvo«. Kot otroku delavske družine mi je bila dana tista pot, ki so jo že mnogi prehodili ter je za večino mladine delovnega ljudstva neizogibna: doživljati v industrijskem centru budo vojnih let, biti pastir, pomagati pri težkih delih, voziti, valenec, pomočnik itd. ter naposled tovarniški delavec, kakor jih je na tisoče. Biti mlad proletarec z vsem grdim in lepim, z vso borbo za kos kruha se pravi, biti atom v zapostavljenem, a ustvarjajočem razredu.

V mnogem kolektivnem proletarijatu jih je mnogo tudi takih, ki se ne zadovoljejejo s tem, da žive na zemlji gotovo številno let in med tem opravijo svoje fiziološke naloge ter so živi stroji. Poleg vsega je v marsikomu tudi več ali manj močno htenje po kulturnem udejstvovanju. Ako je v meni in mojih prijateljih (Kozarij in drugih) notranja potreba po literarnem delu in smo sledili samim sebi ter vzlic težkim prikljam kaj napisali, smo pač storili nekaj, kar smo prav za prav morali. Menim, da je vsak član človeške družbe dolžan razviti tudi najmanjši dar in žrtvovati priden davok skupnosti.

Današnja družabna struktura zelo, zelo ovira in večkrat celo onemogoča razvoj pravih talentov. Ker se ne čeni delo, je to razumljivo, razumljivo so pa tudi težkoče, ki se stavijo vsem omni, ki prihajajo iz nižin. Da se kdo brez prave izobrazbe, v okolju in prilikah, ki človeka le morijo in tlačijo (n. pr. delati v rudniku, stanovati v belogru in slabo zaslužiti) vendarle povzame v svet umetnosti, je potrebna velika doza močne volje in tiste fabriške energije, ki ni vsakomur znana, je zgolj navadno življenje stavi obilo zaprek, zato ima vsaka ustvaritev v omejenih okolišninah svojo posebno ceno.

Da pa vzlic najresnejšim stremiljem ne morejo biti zlasti začetniška dela izoblikovana do odključne popolnosti, bo tudi razumljivo. V mojih stvarih je morebiti kako dobro zmo, a o tem soditi ni moja zadeva. Napisal sem pač nekaj gledaliških del, več krajših ter daljšo stvar v prozi in nekaj v vezani besedi. Objavljenega nimam mnogo. (Prve sestavke je priobčil Branko Kozinc v »Kladivaru«). Vem, da je vse to le začetni napori.

Ako bo zdravje in tista volja do dela, kot je bila doslej, mi bo morebiti mogoče dati kdaj kaj res dobrega. Sodobno, življenje, zlasti fabriško hudi mnogo hvalne snovi. Monotonost tovarne pa tudi ubija duha. Predvsem pogrešam gledališče in še kaj drugega. A to je že tannanje, ki se ne spodobi...

O tovarnah, proletarijatu, njegovem položaju in nalogah se danes mnogo govori in piše. Največkrat iz mode, včasih pa tudi iskreno. Delavstvo je posebno po vojni čulo mnogo svojih »rešiteljev«. Spomnimo se samo volitev za časa našega parlamentarizma. Lahko je biti »voditelj« in »borer« v času konjunktura, lahko je igrati razne vloge, težje je pa živeti proletarsko življenje in prenašati vso njegovo težobo iz dneva v dan, od rojstva do smrti.

V fabriških centrih se pišejo povesti na krvav list življenja kar same od sebe. Tisoče tihih tragedij se prepleta skozi fabriški dim. A prav zato, ker je proletarijat trdo preizkušen, prav zato, ker v trpljenju vztraja in ne klone v največjem obupu, je on tudi porok človečanske bodočnosti. V svojem jedru je zdrav, je naraven in poln, da izvrši svojo misijo v svetu. V obrambi osnovnih pravic, čestokrat gola življenja, ga vodijo etični motivi. Človeško dostojanstvo brani, ki ga naša dosežanja

»Juturna« blazno tuja. Nove poglede na svet prinaša, novo življenje, sajeto s pojmom prave človečnosti.

Ako je umetnost zrcalo življenja, slika njegovih višin in globlin, potem se mora proletarska idejnost poleg proletarskega življenja nujno zrcaliti v njej. Kako se bo, to pa zavisi od oblikovalcev. Čim intenzivneje se prisklene udarcem kovaškega kladi-va in kovačevega srca, tem vernejša je podobna kovačnice.

Dokončno soditi, ali je proletarska umetnost ali je ni, je danes nemogoče. Razvoj življenja hodi svoja pota in odkriva v svetu čudovite možnosti. Kakor so bile včasih knjige samo privilegij menihov, tako je danes marsikaj že duševna last ljudstva. Kaj bodo dala stoletja, ne vem. Vsaj povsem določeno ne. (Poštena plinska vojna lahko zaigra zadnjo muziko vsej »človeški veličini«). Ker umetnost ni samo prilika razvedriti in izračkanje z besedami ali barvami, temveč med drugim tudi faktor, po katerem lahko močne osebnosti znatno upliva na duševni tok razvoja ter s tem na dejanja ljudi, se more z mjo (umetnostjo) tudi graditi bodočnost. Družabni red v veliki meri utesnjuje ali pa razširja njen razmah. Da je umetnost močnaka kot socialno zibalo, dokazuje že sam predvojni ruski realizem, ki je postal prva socialna velesila in v mnogem pospešil tok časa. Sicer se pa o tem na dolgo lahko argumentira in piše, a važnejše je, da se dela.

Da, delati se mora, delati, graditi, ustvarjati...

Vsako bi moral delati, in sicer tisto, kar spozna za najkoristnejše. Sem proletarec med proletarci, kar dovolj jasno označuje moje stike s proletarijatom.

Smelo lahko trdim, da delavstvo mnogo stori za kulturo. Za nesebično kulturno udejstvovanje se jih veliko žrtvuje, in sicer s takim idealizmom, da je včasih občudovanja vredno. Med jeseniškimi kovinarji so zelo načitani ljudje, sposobni duhovnih diskusij in marsikaterih stvari, ki jih ne zmore vsako. Sicer pa življenje ustvarja svoje zahteve in tem zahtevam se mora tudi delavstvo odzvati. Odziva se, a se bo treba v še večji meri.

Pred zadnjo piko moram zopet poudariti, da je takole pisanje tragično. So pač le v naglici vržene misli na papir.

Tone Čufar, Jesenice.

Še o John Keyu

Poročali smo nedavno o radodarnosti ameriškega strica Johna Keya, ki se je bil nedavno pojavil v naši državi ter v Dubrovniku in Ljubljani kar na debelo delil dolarje. Kdo in kaj je bil John Key, ni točno znano. Nekateri so zatrjevali, da je lastnik bogate tvornice v Ameriki, drugi so zopet trdili, da ima bogate petrolejske vrelce itd. Precej čudne informacije pa prinaša o originalnem Američanu budimpeštanski »Esti Kurir«.

John Key se je baje že pred sedmimi leti pojavil v Budimpešti in izjavil, da je prišel po nalogu neke ameriške finančne skupine, ki se zanima za madžarske železnice. Občeval je z najuglednejšimi in najvplivnejšimi osebami, najel je krasno vilo ter jo razkošno opremil. Budimpeštanska policija je bila o ameriškem stricu že obveščena in je dobila migljaj, naj pazi nani. Ker je bival John Key popreje v Švici, se je policija informirala o niem tam. Odgovorili so ji, da je John Key politični pastolovec. Bil je po preje uradnih večjega ameriškega podjetja, zaradi poverbe pa je bil odpuščen. Potikal se je po raznih krajih sveta in se baje ponudil tudi sovjetom. Kot sovjetski zaupnik se je pojavil v Švici. Švicarska policija pa je moža zaradi komunistične propagande izgnala.

Ta vest je vzbudila v Budimpešti precejšnje pozornost. Policija je vdrila v Keyevo vilo in našla mnogo sumljivih reči. Zato je Keya izgnala iz Budimpešte. Od tega dne je izginila vsaka sled za njim.

Iz gledališke pisarne

Drama

Poslednji dva dramski predstavi letošnje sezone. Danes v ponedeljek in jutri v torek sta poslednji dve dramski predstavi letošnje gledališke sezone. Nocoj ob 20. uri se vporizori Golarjeva »Vdova Rošinka« za abnoma reda C. Jutri v torek dne 3. t. m. pa angleška drama »Sveti plamen« za red B. Tekom sezone je naš dramski ansambl izvršil naravnost ogromno delo. Sezona je v vsakem ožiru izvrstno uspešna. Posamezne predstave so bile na visoki umetniški stopnji, kar priča zadovoljstvo kritike in publike, pa tudi skoro rekordni obisk, ki ga je drama imela v letošnji sezoni. Natančnejše podatke o sezoni bomo priobčili. Opozorjamo pa na ti dve sklepni predstavi naše občinstvo.

Opera

V torek se bo pela Bravničarja domača opera »Pobujanje v dolini čentlorjske«. Nastopijo za Staller-Stöcker kot gost, za Medvedova, gna Spanova, g. Betetto, Janko, Kovac, Grba, Mohorič, Gostić, Peček, Povbe, Simončič, Perko in drugi. Dirigent g. Neffat, režiser g. Debevec. Predstava se vrši za abnoma D.

V sredo se ponovi ljubljanska Leo Fallova opera »Dolarska princesa« z go Poličovo, go Ribičevo, go Balatovo ter go. Gostičom, Drenovcem, Pohetom, Pečkom in Mohoričem v večjih vlogah. Dirigira G. Svetel. Predstava se vrši za abnoma C.

»Teden domačih opernih del« se bo vršil od sobote 7. t. m. do 14. t. m. v operi. Opozorjamo na domača, vse pozornosti vredna dela že danes, ki se vporizori pri znižanih cenah.

Tekma naših malih

Naša javnost za take prireditve še ni dozorela — Nagrajeni so bili otročki siromašnih roditeljev

Ljubljana, 2. junija.

Marsikaka pikra je včeraj padla na račun Ljubljancev, ki jih je tako malo prišlo pogledat otročke pod Tivoli. Atena je tekmo izvrstno pripravila in tudi v listih je bilo dosti reklame, pa vendar je bil obisk tako slab, da ima aginno društvo veliko izgubo. Ali je našim ljudem res več za avtodrom na velesajmu in za malico na Gorenjskem, kakor za lepe in zdrave otroke, za krepak in zdrav naraščaj naroda. Neverjetno je, da so pri nas še vedno tako zabiti ljudje, ki niso razumeli velikanskega pomena prireditve in so celo zabavljali, češ, da je nesocialna. Za nje je gotovo tudi nesocialna vsa higijena, nepotrebnost voda in milo, telovadba in sport pa cirkus. S takimi ljudmi je seveda razgovor o stvarih, ki se z njimi najintenzivnejše peča človeštvo, popolnoma nemogoč.

Atenina razstava otrok ni bila niti najmanj frakarska, pač pa res človekoljubna, saj je bila ogromna večina otrok iz delavskih, obrtniških, malouradnih in sploh iz manj premožnih družin, ki si morajo pritrgovati od ust, da zrede krepke in zdrave otroke. Ali te matere, ki se herojsko žrtvujejo za svojo deco, ne zaslužijo podpore, zahvale in javnega priznanja?

Zdravniki v razsodišču so izjavili, da so z malimi izjemami vsi razstavljeni otroci vredni odlikovanja, poživljajovalna skrb po večini siromašnih mater in celo vdov ter starih mater sirot pa zasluži največjo pohvalo in splošno podporo. Da, splošno podporo, ki je bila tudi glavni namen dobrosternih in usmiljenih prireditev pod vodstvom gge Krofctove in Pleinertove, ne pa napadanje in cinično zafkavanje zasluži tudi Atena za človekoljubno tekmo.

Izmed 300 prijavljenih otrok so zdravniki izbrali le 110 malčkov, da bi se tekma ne bila preveč zavlekla, pa je vendar razsodišče imelo posla čez glavo, ker je bilo težko izbrati med samimi krepkimi otroci nagraje najbolj vrednega. Odločilo je srce in razsodišče, ki so bili v njem zdravniki dr. Mayer, dr. Rus in dr. Dragaš, univ. prof. dr. Ozvald, akad. slikar Ivan Vavpitič in akad. kipar Dolinar ter zdravnica dr. Finkova in predsednica Pleinertova, je prisodilo I. nagrado 1000 Din petmesecnemu Jeronmovemu Josku, sinku lani v oktobru pri železniški katastrofi v Rajhenburgu smrtno ponesrečenega kurjača, ki nikdar ni videl svojega sinčka. Ko je gospa županja Olga dr. Pucova izročila nagrado in diplomu globoko ganjeni vdovi, je privila Joska k sebi in glasno zahtevala. In solze sočutja so se udrle strogim zdravnikom in vsem v bližini.

Druga nagrada 500 Din je bila prisojena Cvetki Mileni Jamnikovi, siroti brez mame in očeta, ki jo je zredila stara

mati, tretjo nagrado si je pa priporil krepki Julček Jamar, sin narednika pri Janezih seveda. Ker je bilo pa še toliko nagrade vrednih otrok, sta še zdravstvenega odseva dr. Mayer in mestni fizik dr. Rus kar sama vzela iz žepa še trije nagrad po 100 Din, ki jih je razsodišče določilo kot IV. nagrado za Silvo Arkovo v priznanje skrbi in dobre nege njeni mami, ki jo je v roščini zredila v normalnem zdravega otroka, kar je prava umetnost, če pomislimo, da je Silva pri rojstvu tehtala le 1.80 kg. Peto nagrado 100 Din so izročili dvojčkom, po smrti ateka Lehpamerja, šefa delavske horze, rojenemu sinku Stefanu in hčerki Sonji, VI. nagrado pa okrogli Leonardi Pibrovec, hčerki brezposelnega strojnega ključavničarja.

Pa tudi občinstvo si je izvolilo svoje zmagovalce. Opozarjamo, da mame niso imele glasovnic in da je razsodišče tudi za sebe že na skrivaj izvolilo iste odlikovance, ki jih je izbralo z večino glasov občinstvo. Diplom o lep obesek na srebrni verižici je za 56 glasov dobil Valo, lepi princ režiserja Valo Bratine, za njim sta pa dobile diplom o in obesek srčkana Marica Hojan in nagajiva Darinka Pust, ki je pri sprejemu odlikovanja iz rok gospe županje Olge dr. Pucove naredila poklonček kakor prava primadona.

Kar so pa vsi otroci, zlasti pa njihove mame za skrb in vzorno nego zaslužile priznanje, so vsi dobili diplome, ki naj bi bile tudi drugim materam v izpodbudo. Sploh je bila razstava izpodbuda za vse obiskovalce in obiskovalke, ki so prišli izbirat uroce in če malo sivi in tudi malo plešasti profesor, v civilu pa najbolj zakrknjen samec, je izbral kar tri »muštre«, ni mi pa znano, če je na štantu z literaturo najel pravo in za njega učinkovito navodilo za nabavo. Storkljio je na razstavi zastopala gospa Gasperlinova, ki je imela poln štant punčk in fantov za izbiro. Najhujši boj je bil pa neprestano med tekmovalci za tisti lonček z velikim usesom, ki so ga nazadnje baje morali prikleniti na močno verigo, da ga niso odnesli kot trofej. Punčke so dekoltirane do copatk promerirale po razstavišču in mali parčki so plesali nove ples ob zvokih pridne »Zarje«. Vročina je bila huda, boj z dudami naporen in kmalu je marsikaterega tekmovalca zazibal spanec. Fridolin Žolna je pa blagoslovljaval svoje ljubljence in iskal po žepu, če je še kaj v njem za postržek. Še boljše kupčijo kot namestnica storklje so pa napravili sladoleparji in upravnice Zoa z žirafami, sloni, konjčki in kravicami.

Prireditve je bila res lepa in Atena naj jo ponovi, če je le mogoče, še na sedanjem velesajmu.

Wagnerjev Lohengrin

Kot zadnja operna noviteta v povojni dobi se je sinoci uprizoril Wagnerjev Lohengrin s pomnoženim zborom in z orkestrom ter z novo lepo opremo. Uprava je storila vse, da je bila predstava zunanje podana s čim večjim pompom.

Zal, da predstava še ni bila popolnoma pripravljena, da so bili solisti izveščeni po skušnjah utrujeni in da predstava še ni bila dovolj izrežirana. Scenično bo treba še to in ono popraviti in oboje, zlasti sprico tesnega odra, še zadostno uvečati. Naloga je prav izredno težka in bo zato potrebno še več izkušni. Bilo bi umestnejše, da je prišel Lohengrin povsem pripravljene šele kot otvoritvena predstava prihodnje sezone. Zaradi vročine in velesajma je bila predstava sinoči le jedva zadovoljivo posečena. A bilo je mnogo vspodbujajočega priznanja za veliki trud vsem sodelujočim ter tudi cvetja in vencev. Predstava je trajala deset minut preko polnoči.

V prvi vrsti gre priznanje orkestru pod taktirko g. ravnatelja Poliča.

Otvoritev kopališča v Laškem

Laško, 2. junija.

Včeraj so se mudili v Laškem ljubljanski novinarji, ki jih je povabila nova kopališka uprava, da si ogledajo kopališče na prave. V spremstvu šela zdravniška OUZD v Ljubljani dr. Zajca št., njegovega sina dr. Zajca Staneta, dr. Kuhija, Likarja in kopališkega ravnatelja Golobiča so si novinarji po zaključki ogledali glavno kopališko zgradbo z vsemi novimi praureditvami kopališča.

Novinarji so se mogli po ogledu vseh kopaliških zgradb — treh vil, ki spajajo k zdravilišču, in obsežnega posestva ob Savinji prepričati, da je bil nakup zelo posrečen.

Novinarji so bili povabljeni, da tudi sami praktično preizkusijo topli vrelce. Kopališče so se v velikem bazenu in občudovali topli sopuh, učinkujoč radioaktivno.

Po kopeli se je vršilo ob prijetnem kramljanju krole. Šef zdravnik dr. Zajc je naglašal v zvezi s kopališčem nad vse poveljevo zdravstveno stanje prebivalstva Laškega. V enem desetletju se je pojavilo le par sporadnih primerov legarja in par obolenj na davico — epidemij pa nobenih. Tuberkuloze je zelo malo, in še ta le v delavskih rodbinah, ki pridejo iz drugih krajov v Laško.

Rak je tu radi tikanjeje Therme popolnoma neznana, istotako tudi sladkorna bolezen. Neznane so tudi spolne bolezni. Zelo malo je tudi ženskih bolezni, deloma kar se pridno kopljeje v Thermi in pa v topli Savinji.

Pričakovati je, da bo obisk gostov zlasti

v počitniški sezoni zelo velik. Prvi gostje so že pričeli prihajati in se ne morejo načuditi obsežnim adaptacijam, Kopališče, ki je bilo poprej zanemarljivo, je sedaj čisto spreminjeno, tako da lahko tekmuje z najboljšimi kopališči v državi. Ko bo pa izvršen vsi investicijski program, smo po izjavah strokovnjakov prepričani, da postane laško kopališče eno prvih v Srednji Evropi.

Ogromen poset velesajma

Ljubljana, 2. junija.

Kakor je bilo pričakovati, je bil naval na seimišče včeraj ogromen. Stevilo obiskovalcev je znašalo okroglo 23.000. Kako veliko zanimanje vlada povsod za jubilejni velesajem, se je včeraj videlo najbolje na glavnem kolodvoru, kajti vsi vlaki so prihajali zlasti v intranili in dopoldanskih urah v Ljubljano polni obiskovalcev velesajma.

Včeraj je posetilo velesajem 60 agrarnih interesentov iz vseh krajev dravske banovine. Kupčije so se razvijale v celom zelo živahno. Povpraševanje je bilo veliko, zlasti po poljedelskih strojih, preprogah, po hitru, sportnih šotorih, zložljivih dolžnih, platenih izdelkih, pletenih strojih, traktorjih, tiskarninah, ženskem perilu, strojih za obdelovanje lesa, strojih za poliranje, grafičnim in tiskarskih strojih itd. Včeraj so posetili velesajem mnogi kmetovalci iz Gorenjske in Dolenjske v večjih skupinah, dalje trgovci iz Beograda, Zagreba, ki so se zanimali za preproge, ter interesi iz Graza, Beljaka in Dunaja, ki so si ogledovali različne stroje in se informirali o cenah.

Danes dopoldne je vladalo na seimišču običajno zatijje, kar je dobro za razstavljalce, da si lahko interesi in kupci v miru ogledajo razstavljeno blago. Ta teden bo sploh v znamenju povpraševanja in kupčij. Velik, najbrž rekordni naval se pričakuje med binkoštnimi prazniki, ko pridejo mnogi v Ljubljano k birni, obenem pa posetijo velesajem.

Velesajmska uprava je zbrala točne podatke o letošnjih razstavljalcih. Vseh razstavljalcev je 787 in sler 463 domačih, 324 inozemskih. Iz Zedinjenih držav je razstavilo 19, iz Čile 1, iz Anglije 14, iz Avstrije 71, iz Belgije 5, iz CSR 35, iz Danske 1, iz Finske 9, iz Francije 11, iz Holandske 2, iz Italije 4, iz Madžarske 6, iz Nemčije 135, iz Švedske 7, iz Švice 3. Zastopanih je torej 15 držav.

Kakor smo že poročali, je dala »Jugoslovanska zavarovalna banka Slavija« v Ljubljani velesajmski upravi brezplačno na razpolago in razdelitev med obiskovalce velesajma tri nezdodne in eno življensko polico. Prva nezdodna polica na Din 25.000 v smrtnem oziroma Din 50.000 v slučaju invalidnosti je bila izdana v nedeljo, 1. tm. dopoldne tistemu, ki je kupil navadno dnev-

no vesoljstvo na velesajem, ki pa je bila opremljena z nakazilom za polico. Srečni dobitnik je bil z. Jozep Toni, železniški premičnik iz Ljubljane, Hauptmanca št. 2. katestron je bila polica takoj izročena, ne da bi imel take stroške in brez vsakih plačilnih obveznosti.

Beležnica

KOLENDAR.

Danes: Ponedeljek, 2. junija 1930, kataličani: Erazem, pravoslavni: 20. maja, Tolej.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matija: Leteče brodogojce.
Kino Ljubljanski dvor: Poročnik N. Visočanstva.

Kino Ideal: Ribi in Ribi kot kavarja.
DEŽURNE LEXARJE.
Danes: Trnkoczy, Mestni trg; Ramor, Miklošičeva cesta.

Še enkrat »druga plat« Ljubljanskega Zoa

Ustanovitev živalskega vrta je važno, pa tudi kočljivo kulturno vprašanje. Kočljivo, ker stavi etika in morala današnjih dni z ozirom na potrebno varstvo živali in prirode za take vrtove posebne pogoje. Če se ti pogoji docela ne upoštevajo, se kaj rada spremeni kulturna ustanova v kulturni škandal. In skoro bi trdil, da je »Ljubljanski Zoo« v sedanjih obliki tak kulturni škandal. Vsaj vse njegove dosežanje razstave, ki so pač hotele biti kulturne, so postale končno, žal, le sejmarske. Kaj si neki misli tujec, ki here sem in tje lepe članke o ljubljanskem Zoo, pa si ogleda to »pridobitev« od blizu. Da nam Zoo v sedanjih obliki ni v posebno čast, o tem so si gotovo edini vsi oni, ki še ločijo potujoči cirkus, zaklinjalstvo kač in enaka gospodarska izkoriščanja manj izobraženih slojev od resnih kulturnih ustanov.

Ljubljanski Zoo ima mnogo napak. Živali so v majhnih neprimernih kletkah. Dnevne in nočne živali so v istih prostorih. Krmijo se živali nenaravno in neprimerno. Posameznih vrst živali je kar na tucate. Nekatere vrste reprezentujejo več ali manj odstotni invalidi itd.

Zoo bodi živalim svet v malem. Nudi naj jim vsaj toliko življenjskih ugodnosti, da lahko vsaka žival uveljavlja svoje biološke posebnosti. Ni vsaka žival za suženjstvo. Vodomec rajši lakote pogine, kakor da bi se udal suženstvu. Enakih slučajev naštevaj naravoslovne nebroj... Par pedi zraka naj zadostuje pticam, ki so ustvarjene za neskončni zračni prostor. Z mrežo in železom omejenih par metrov prostora naj nadomesti lisici vitorepki brezmejne poljane, lesovje, gorovje... Ven iz Zoo, kar ne premese suženjstva. Ven iz Zoo, kar se ne more naravno hraniti. Ker Zoo ni mučilnica. Zoo bodi košček lepe, z živalmi harmonično obdane zemlje. Teshni kletk modernizirane Zoo ne pozna. Pozna le prostrane, omrežene, z različnim drevjem in grmovjem zasajene, z manjšimi ali večji bazeni okrašene prostore. Ustroj, obliko vidimo in primerjamo še najlažje pri nagačeni živali, biologijo posameznih živali pa zamoremo opazovati le v prosti naravi, v Zoo pa le tedaj, če žival v istem res ničesar ne pogrša. In malo je živali iz vrst ptic in sesalcev, ki bi v Zoo vsaj prostosti ne pogršali. Vsaj je čut prostosti še vedno najjačji čut pri živalih višjih razredov in tudi pri vrsti homo sapiens ga izrodki tisoletne civilizacije še niso mogli popolnoma zatreti...

Znamenitost »Ljubljanskega« Zoo pa je, da je njegova zgodovina čudovito podobna zgodovini človeštva. Tu in tam same žrtve, same nesrečne žrtve. Kdo jih šteje. Pa še največ jih je iz vrst zakonito zaščitenih živali. Koliko revnih trpinov ljubljanskega Zoa so poživili njih sotrpini. Vse to pod geslom kulturne...

Zoo je zadeva javnosti. Zato naj se vprašanje njegove ustanovitve rešuje javno. Rešujejo naj ga pa možje, ki imajo nekaj pojma o modernih živalskih vrtovih, možje ki čujejo klic, ki gre preko kolega sveta, klic o varstvu živali, o varstvu prirode. In rešujejo naj ga raz kulturno stališče. Pri živalskih vrtovih se namreč le redkokdaj krije gospodarski efekt z kulturnim...

Kdor želi videti modernim zahtevam odgovarjajočo kletko, naj se potrdi na restavracijski vrt glavnega kolodvora v Ljubljani. Restavratore Tomc mu bo drage volje dal potrebna pojasnila.

Povod tem vrticam je dala »druga plat« o ljubljanskem Zoo, ki je po mojem mnenju bolje utemeljena, kakor pa njegova reklamna plat. Če trdim, da ljubljanski Zoo v sedanjih obliki ni kulturno podjetje, s tem še ne trdim, da Zoo v Ljubljani sploh ni potreben. Prav gotovo pa za Zoo ni primeren kraj tivoljski ribnik s svojo okolico. Ljubljanski parki imajo svojo posebno usodo: Trg Tabor, ki je bil kupljen za javni park, se je zazidal, v škodo javnosti in v škodo lepim stavbam krog njega in na njem, ki zato ne pridejo do polne veljave. V Lattermanov drevored pa prodirajo od vseh strani z najrazličnejšimi stavbami in projekti najrazličnejši kulturnosti, tako da tega nekdanjega tako krasnega parka je prav za prav ni. Kako lep je bil ta kraj, recimo pred 40 leti. Desno in levo od glavnega drevoreda prostorni travniki, krog gradu pa lepi cvetlični nasadi. Vse to v mirni harmoniji barv in čuvstev. Pa danes. Pota, steze, grmovje, drevje, cvetlični nasadi vsprek. Disharmonija, nervoziteta... Ob ribniku pa naj se pokori v malih kletkah 10 lisic za grehe, ki jih storile niso in okužuje zrak na neverjetne daljave. Ob ribniku naj čaka nebroj v neprimernih kletkah neprimerno hranjenih ptic prerane smrti. Ribnik sam pa naj okužuje je jata povodnih ptic z polomljenimi perutmi...

Za »Ljubljanski Zoo« v sedanjih obliki je edina rešitev: likvidacija.
Priatelj narave.

Augustus Muir:

13

Krog zločinov

Roman

— V prejšnjem stanovanju sem pozabila aktovko.

— Če se prav spominjam, ste mi rekli, da ste vzeli s seboj vse, — je dejala profesorjeva gospodinja nejevoljno.

— Obžalujem — aktovko sem res pozabila. Bila je v sosedni sobici, da bi mi v tesni spalnici ne bila v napotje.

— Upam, da nimate v nji nič važnega.

— Nekaj starih fotografij, šatulo za nakit in nekaj malenkosti.

Stara je imela namršene obrvi in napol zatisnjene oči.

— Stare fotografije, — je šepetala.

— Koliko so pa stare, draga moja?

— Zelo stare, mislim, da jih je imela še moja mati. Pod nobenim pogojem bi jih ne hotela izgubiti.

— Seveda ne, — je dejala profesorjeva gospodinja ironično. Obrnjena je bila v drugo stran in Molly ni mogla videti njenega pogleda. — Razumem vas, Poskrbim, da dobite svojo aktovko čim prej. Prepustite to meni?

— Hvala, iskrena vam hvala. Je pa še nekaj, gospa. To je, to je — malo čudno. Ne želim, da bi gospa Rushtonova — moja prejšnja gospodinja — svedela za moj sedanj naslov. To se vam bo zdelo morda čudno, toda...

Molly se je prisiljeno zasmejala. Rdečica je izginila z njenega obraza. Razmišljala je, kakšno pretvezo bi navedla, da bi ji profesorjeva gospodinja verjela.

— Bil je možiki...

Profesorjeva gospodinja se je hudo mušeno nasmehnila.

— Ah, že razumem — nezaželeni kavalir, je-li? Dobro, Molly. Obljubim vam, da ne izdam vašega naslova.

— Znova se je rahlo dotaknila z roko dekličine rame. — Če boste imeli ka-

larsnekoli težave, draga moja, pridite kar k meni.

Dekle je imelo že na jeziku vest o čudni izkušnji pred vrati profesorja Caspijana, pa si je v zadnjem hipu premislila. Sicer se pa to ni tikalo nje. To si bo treba izbrisati iz spomina. Zahvalila se je profesorjevi gospodnji in se vrnila v svojo sobo.

Glasovi, ki jih je slišala v profesorjevi sobi, ji pa le niso šli iz glave. Razmišljala je tako napeto o njih, da ni opazila, da v veži nekdo stoji, ko je nesla pisma na pošto. Sele na pragu se je slučajno ozrla in vsa presenečena obstala.

Opazila je, da stoji med vrati na vrt neznanec. Maddox se je z njim tiho pogovarjal. Molly je vedela, da je nista slišala prihajati po stopnicah in že je hotela stopiti naprej, da bi jo opazila, ko je opazila na neznančevem obrazu nekaj znanega.

V naslednjem hipu je gledala vsa zmedena čez vežo. Zagledala je dolgo brazgotino na neznančevi čeljusti. To je bil torej isti mož, ki jo je hotel zadržati, lko je bežala iz stanovanja Johna Warnerja v City.

Neznanec

Ko je Molly izginila na ozkem stopnišču, vodečem iz stanovanja Johna Warnerja pod streho Glandville Buildings, je John Warner srdito zaklel, vstal in se maslonil na vrata.

Stokali je od bolečin, kajti pri padcu se je bil potolkel na kolena. Zaskrpal je z zobmi in odšel počasi po stopnicah. Pisarna je bila prazna, vrata na glavni hodnik orprta. Slediti Molly na begu je bilo izključeno. Saj ni mogel vedeti, kam je krenila.

John Warner ni videl moža z brazgotino, ki je smuknil tik pred njim iz pisarne. Warner tudi ni mogel videti, da je skočila Molly v avtobus in se odpeljala proti zapadu ter da je sledil avtobusu avtotaksi, v katerem je sedel mož z brazgotino in zrl neprestano na stopnice avtobusa tako, da je videl vsakega potnika. Še predno je vstopil.

Warner je zaprl previdno vrata na glavni hodnik in se vrnil v svoje stanovanje, kjer je takoj stopil k telefonu.

Njegove običajne hladnokrvnosti je bilo konec. Fakt, da ga je pretentala mlado, neizkušeno dekle, je močno pretresel njegove živce in njegov glas je bil rezek, ko je telefoniral.

Dobrih dvanajst minut po odhodu Molly Langtonove je že sedel John Warner v svoji sivi limuzini in drvel po londonskih ulicah proti zapadu. Avtomobil je drvel skozi več predmestij, končno se je pa ustavil pred zakonitim hotelom blizu Maidenheda.

Na vprašanje, ali bi mogel govoriti z Ashleym Paradinom, se je pojavil Viktor Hallam. Hallam se je bil že preoblekel in odložil masko, pod katero se je bil zjutraj izkrcal kot prileten mož. Na prvi pogled ni bilo na njegovem obrazu nobene izpremembe, samo okrog oči se mu je poznalo, da je zadnje dni mnogo mislil.

— Pripravite svojo prijago — mu je naročil Warner. — Počakam vas pred hotelom. Langtonova je nama ušla. Telefoniral sem Veicahu, naj postavi stražo pred njeno stanovanje v Bloomsbury za primer, da bi bila tako neumna in bi se vrnila.

Hallam je vstopil v avtomobil in priklimal.

— Veicah mi je pravkar telefoniral. Bil je v njenem stanovanju v Bloomsbury in hotel je govoriti z njo. Bja je doma, toda ostala je samo dvajset minut. Prišel je prepozno, ni je bilo več.

— Ji je sledil? — Warnerjevi prsti so krepko stisnili Hallamovo roko.

— Ni bilo mogoče. Ni pustila gospodinj novega naslova.

Warner je srdito zaklel.

— Mislite, da se bo sama prijavila policiji? — je vprašal Hallam boječe.

Warner je skomignil z rameni.

— Sam ne vem, kaj bo, — je odgovoril, ko je zavozil avtomobil na cesto in krenil proti njegovemu domu v Sussexu. — To dekle je preveč. Bil sem tako prepričan, da se nam pridruži z dušo in telesom, da sem jo vzel v svoje privatno skrivališče v Glandville Buildings. Če hoče, nas lahko spravi v preklicano neprijeten položaj.

— Toda policija nam ne more ničesar dokazati, — se je brž oglašil Hallam. Warner je slišal nervozno nape-

tost v njegovem glasu.

— Saj to je baš najbolj kočljiva zadeva, dragi moj. Ne vem, kako daleč so nas že zavohali. Zdi se mi, da naš položaj ni posebno sijalen. Načim, kako so zavohali v Parizu Langtonovo, je najboljši dokaz, da moramo biti skrajno previdni. Predlagam, da ostaneva na kmetih nekaj dni, da dobe naši agenti točne informacije. Jutri zvečer bova pa že vedela, kaj je Scotland Yard dosegel.

Nastala je pavza, katero je prekinil Hallam. Govoril je po ovinkih, kakor človek, ki se hoče dotakniti delikatne zadeve.

Ljubavna tragedija med medvedi

Po gostovanju na Dunaju je prispel cirkus Karla Hagenbecka te dni v Celovec, kjer se je takoj po prihodu odpravila v kletki krvava ljubavna tragedija. Janaki tragedije pa niso bili ljudje, marveč dva medveda in medvedica. Uslužbenci cirkusa so že prej opazili, da se orjaški rjavi medved dobrih samici belega medveda in da je nastalo med tekmeceva napeto razmerje. Rjavi in befi medved sta se spopadla za samico večkrat tudi med predstavo. Po prihodu v Celovec je dal upravitelj cirkusa pregraditi kletko, da bi se tekmeceva ne mogla obdelavati s šapami. Toda zjutraj so uslužbenci cirkusa začudeno obstali pred kletko, v kateri je ležala medvedica vsa razmesarjena. Oba medveda sta pa tudi krvavela iz globokih ran. Železna pregraja je ležala vsa zvita na tleh.

Drzen vlom v banko

V petek popoldne je bil izvršen drzen vlom v centralo madžarske eskomptne banke v Budimpešti. V tretjem nadstropju sta bila zaposlena v personalnem oddelku dva uradnika, ki sta pripravljala denar za izplačilo uradniških plač. Ko je en uradnik za hip odšel iz sobe, je vstopil maskiran vlomilec z dvema revolverjema v rokah ter prisilil drugega uradnika, da je zlezal v

omaro, katero je vlomilec zaklenil. V istem hipu se je vrnil prvi uradnik in vlomilec je tudi njega zaklenil v omaro. Potem je vzel na mizi pripravljeni denar. Spravil ga je v aktovko in izginil. Odnesele je nad 200.000 pengo.

Uradnika sta morala s silo odpreti vrata in ko so prihiteli drugi uslužbeni banke, mista mogla opisati vlomilca, ker sta bila preveč preplašena. Policija domneva, da so bile vlomilcu razmere v banki dobro znane, ker sicer ne bi mogel vedeti, da je v mali sobici v tretjem nadstropju toliko denarja. Popoldne je prišel na policijo neki šofer in povedal, da je peljal na kolodvor k brzovlaku v Hartvan—Košice moža, katerega zunanost se ujema s policijskim opisom.

OTROŠKE
NOGAVICE
"ŽIGOM"

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše

Mudi se mu.

— Ali vam smem ponuditi srečo naše dobrodelne loterije? Zrebanje bo pojutrišnjem.

— Hvala, ta srečka je zame brez pomena, ker potrebujem denar že jutri.

Kdor hoče svež in zdrav ostati, naj popije en- do dvakrat na teden pred zajtrkom kozarec naravne »Franz Josefove« grenčice. Zdravniška poročila iz bolnišnic svedočijo, da radi pijejo »Franz Josefovo« vodo zlasti bolniki na črevesju, ledvicah, jetrih in žolču, brez neprijetnih občutkov in posledic promptno odvajajo. »Franz Josefova« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Po okusu in kakovosti med najboljšimi je Šonda čokolada in vsi izdelki tvornice K. M. ŠONDA

Bonbonijere, keksi in specialni izdelki! Novega pogled venko 211—217 in prepričali se boste o tem!

J. MAČEK

Ljubljana, Aleksandrova cesta št. 12
v oblekah in površnikih najcenejši!

1.000 Dinarjev

plačam, ako Vaša kurja očesa, bradavice, trda koža, trdi žulji ne bo v treh dneh brez bolečin, brez nevarnosti, brez noža, brez vnetja odstranil zdravniško priporočeni »RIA-BALZAM«. — G. godni svetnik L. piše: »18 let sem trpel na kurjih očesih; vsak čevljin v vsak korak mi je povzročal bolečine.« — Enako pišeta vladni svetnik dr. Bodenstein in grofica Zeppelinova. Cena z jamstvenim pismom Din 8.—, 3 lončki 15.— Din.

Dr. Nic. Kemény, Košice H, Postfach 12/E 13, Češkoslovaška.

SVRTNE SUNCORANE NASLONJACE ŠATORE SVAKE VRSTE POLJSKE KREVELE

PROIZVADA NAJBOLJE I NAJJEFTINJE MAKSO ŠALGO, K.D. OSIJEK-I. BEOGRAD, KRALJA PETRA 13

Oglejte si veliko izbiro gornjih proizvodov na Ljubljanskem velesejmu od 29. maja do 9. junija t. l.

Makulturni papir

kž a Din 4—

prodaja uprava Slovenskega Naroda,

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par. Plača se lahko tudi v znakih. Za odgovor znakom! — Na vprašanja brez znakov ne odgovorjamo. — Najmanjši oglas 5 dn.

Gramofonske plošče

več komadov, se ugodno prodajo. Oglejte se danes od 6.—7. zvečer in jutri dopoldne. Stan in dom, Vila Horvat, prikljče. 1700

Posečajte

»Mariborski dvor« Oset

Prenočišča, garaže, kopalnice, avto 50/T

Posestvo

30 minut od Rog. Slatine, blizu okrajne ceste, obstoječe iz 6 oraloj zemlje, njiv, travnikov, vinogradi in gozda, hiše in gospodarskega poslopja, prodaja Ivan Vidgal, Rog. Slatina. 1749

Nekaj gospodičen

ki so voljne posecati banke, urade, zdravnike, advokate itd. z zelo elegantnim predmetom, sprejemmo. Potrebna kavicja 400—600 Din. Dnevni zaslužek najmanj 100 Din. Ponudbe na naslov Horetky, Zagreb, Marovska 10. 1750

Klaviirje

pianine in harmonije prodaja, izposojuje, popravlja in čisto uglašuje najceneje tudi na obroke — tovarna klaviirjev WARBINEK, Ljubljana, Gregorčičeva ul. 5, Rimska c. 2. 1743

L. Mikuš

LJUBLJANA Mestn. trg 15

priporoča svojo zalogo dežnikov in solčnikov ter sprehajalnih palic. Popravila se izvršujejo — točno in solidno —

Tesan les

popolnoma suh, za takojšnjo uporabo, za stavbe ima stalno v zalozbi Mirja, dr. z o. z., Ljubljana — Dumaška c. 46, telefon šte. 2820. 47/T

Za birmo

ure, zlatnina in srebrnina s popustom 15 % pri

Ivan Pakiž

Ljubljana. Pred Škofijo 15.

Posestvo

15 minut od železniške postaje Mestnija, obstoječe iz 4 oraloj zemljišča, zidane hiše z 2 velikima sobama, kuhinjo, 2 kletmi, vinograd, travnik, njive, lep sadonosnik, pod zelo ugodnimi pogoji na prodaj. Pojasnila daje Ivan Vidgal v Rogški Slatini. 1736

Marija Rogeli

manufakturna trgovina

perilo za dame in gospode. Blago dobro — cene nizke.

Sv. Petra cesta 26

Zastopnike-agenta

za vsa večja mesta Jugoslavije, za prodajo nekoliko dobrih predmetov, potrebnih v vsaki hiši, sprejem. Zaslužek 200—300 Din na dan. Prednost imajo oni, ki posejajo privatne odjemalce. — Agentura Mazul, Beograd, Kosovska ulica 41. 1737

Mrtvaške vozove

L. M. in M. razreda v dobrem stanju takoj prodaja Prva gradjanska obrtna udruga za sijajne pogrebe v Zagrebu, Radičeva ul. 19. 1728

L. Mikuš

Mestni trg šte. 14

Tvornica dežnikov, zaloga izprehajalnih palic

Na birmo

ostanejo najlepši spomin: ure, zlatnina, katero kupite najcenejše pri Fr. P. Zajec, Ljubljana, Stari trg 9. 1643

Pozor na paviljon

H 570

Šole, zastopniki, trgovci

tehn. novosti

Jugoautomat

1643

Poceni in vendar najboljše je SEVERJEVA OTOMANA

32 peresi v sedežu in 4 v

zglavju; velikost 185 X 78

Cena Din 570.— do 850.— po izbiri preobleke. — Zahtevajte vzorce!

najboljši material!

RUDOLF SEVER, Ljubljana, Marijin trg št. 2

Odprodaja čevljev po lastni ceni

zajamčeno samo ročno delo iz najfinejšega usnja.

Damski v vseh barvah in modernih fazonah. Moški trpežni, tudi za hribolazce najtrpežnejši čevlji.

Ne zamudite ugodne prilike ogledati si zaloge čevljev.

»D O K O«, Prešernova ulica 9 dvorišče.

Ivan Čarman.

Prodaja lestencev in svetilk

Vsled preureditve trgovskih prostorov bodem prodajal od 1. junija do preklica razne lestence in svetilke za jedilnice, spalnice, salone, kopalnice, za nočne omarice itd. po najnižjih cenah.

Ivan Božataj

konces. elektrotehnično podjetje

Kongresni trg 19, poleg nunske cerkve

Oglejte si razstavo na velesejmu paviljon „J“ Tridesetletno izkustvo in kvaliteta tovarnih avtomobilov, avtobusov in traktorjev ameriške tovarne International Vam jamči za največjo prevožnjo kilometrov pri najmanjših stroških in najslabših cestnih razmerah.

Brezkonkurenčne cene! Plačljne obljave! Stalne zaloge rezervnih delov. Zahtevajte ponudbe in brez obliha potkušnje vožnje!

Glavno zastopstvo: O. ŽUŽEK, Ljubljana, Tavčarjeva št. 11.

